

СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У доповіді аналізується сутність стратегічного управління підприємства та основні його етапи.

Ключові слова: стратегічне управління, підприємство, стійкий розвиток, мінливе середовище, цільова орієнтація.

Abstract

The article analyses the essence of strategic management of an enterprise and its main stages.

Keywords: strategic management, enterprise, sustainable development, changing environment, target orientation.

Вступ

Важливою складовою діяльності будь-якого підприємства є його управління й стратегічне бачення майбутнього розвитку. У свою чергу стратегічне управління є одним із основних елементів управління підприємством. Так, стратегічне управління являє собою процес формування та реалізації довгострокових цілей підприємства, спрямований на забезпечення його стійкого розвитку в умовах мінливого ринкового середовища.

На сьогоднішній день в умовах повномасштабного російського вторгнення розвиток українських підприємств перебуває у складному становищі. Військові дії на території України змушують підприємства швидко реагувати на зовнішні умови й переглядати свої стратегії відповідно до мінливого середовища. Тому тема, обрана для дослідження, є актуальною й потребує поглибленого аналізу теоретичного базису стратегічного управління сучасних підприємств.

Дослідженню сутності та принципів стратегічного управління підприємства присвячено роботи багатьох зарубіжних та українських вчених. Інформаційною основою даної роботи є праці Рудницької О.А., Комаровського А.А. [1], Харченко В. А. [2], Могилка В.О. та ін. [3] та Таран-Лала О. М., Сухорук К. В. [4].

Результати дослідження

Сучасний стан українських підприємств на початок 2025 року є негативним: бойові дії, що тривають на території України з 24 лютого 2022 року, призвели до закриття або фізичного знищення багатьох українських підприємств на сході, півдні й півночі країни. Зміни, які наразі відбуваються в країні, обумовлюють необхідність розробки заходів, які б сприяли полегшенню діяльності підприємств, які наразі в змозі функціонувати. Важливим заходом з боку самих підприємств є перегляд та удосконалення їхніх стратегій управління [1].

На сьогоднішній день існує багато наукових підходів до визначення поняття стратегічного управління підприємством. Різні вчені фокусують увагу на різних аспектах даного поняття, однак спільним є бачення того, що розроблена підприємством стратегія має покращувати й удосконалювати його діяльність [2].

Зауважимо, що першим сформулював бачення поняття стратегічного управління Ансофф І. [3], який зазначив, що «діяльність зі стратегічного управління пов'язана з постановкою цілей й завдань організації і з підтримкою продуктивних взаємин між організацією та її бізнес-середовищем, що дозволяють їй досягти своїх цілей, відповідають її внутрішнім можливостям та дозволяють залишатися сприйнятливою до зовнішніх викликів».

Таран-Лала О.М. та Сіхорук К.В. [4] зазначають, що стратегічне управління є важливим інструментом управління бізнесом, який використовується менеджерами для реалізації поставлених цілей і направлені на дослідження внутрішнього й зовнішнього середовища підприємства для

мінімізації використання ресурсів та максимізації майбутніх прибутків. Так, стратегічне управління має на увазі: формування стратегічного бачення розвитку підприємства; визначення цілей його діяльності; розробку та реалізацію стратегії як такої; коригування заходів у разі необхідності.

Етапи стратегічного управління підприємства запропоновано представити у вигляді таблиці (Табл. 1).

Таблиця 1 – Етапи стратегічного управління підприємства

Етап стратегічного управління підприємства	Конкретні кроки та заходи
Формування стратегічного бачення та місії підприємства	Визначення основної мети діяльності компанії
	Розробка корпоративної культури та цінностей
Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища	Аналіз макроекономічних чинників (PEST-аналіз)
	Дослідження конкурентного середовища (SWOT-аналіз, модель Портера)
	Оцінка внутрішніх ресурсів підприємства
Визначення стратегічних цілей	Чітке формулювання довгострокових цілей
	Узгодження цілей з місією та можливостями підприємства
Розробка та вибір стратегії	Конкурентні стратегії (лідерство за витратами, диференціація, фокусування)
	Корпоративні стратегії (зростання, диверсифікація, інтеграція)
	Функціональні стратегії (маркетингова, фінансова, виробнича)
Реалізація стратегії	Розподіл ресурсів для досягнення стратегічних цілей
	Впровадження організаційних змін
Контроль та оцінка реалізації стратегії	Моніторинг ключових показників ефективності (KPI)
	Коригування стратегії у разі змін у зовнішньому середовищі

Джерело: складено автором на основі [3].

Далі сформулюємо основні принципи стратегічного управління.

Принцип цільової орієнтації (стратегічні рішення приймаються з урахуванням місії та глобальних цілей підприємства);

принцип відповідності (стратегія повинна відповідати зовнішньому середовищу, ринковим умовам та ресурсним можливостям компанії);

принцип адаптивності (необхідно враховувати зміни на ринку та мати можливість швидкого коригування стратегії);

принцип комплексності (стратегічне управління охоплює всі сфери діяльності компанії (виробництво, маркетинг, фінанси, HR));

принцип інноваційності (підприємство має впроваджувати нові технології та підходи до управління для підтримки конкурентних переваг);

принцип ресурсної ефективності (оптимальне використання фінансових, людських та матеріальних ресурсів для досягнення стратегічних цілей);

принцип ризик-орієнтованого підходу (врахування ризиків та розробка механізмів їхньої мінімізації).

Висновки

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки: стратегічне управління допомагає підприємству адаптуватися до змін ринку; забезпечує конкурентні переваги; оптимізує використання ресурсів; знижує ризики ведення бізнесу та сприяє підвищенню прибутковості та стійкості підприємства. Стратегічне управління є необхідним для довгострокового розвитку підприємства та його успіху в сучасному конкурентному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рудницька О.А., Комаровський А.А. Стратегічне управління підприємством як важлива складова системи менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 57. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3248/3171> (дата звернення: 22.02.25).
2. Харченко В. А. Стратегічне управління підприємством. URL: <https://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/26185/1/СТРАТЕГІЧНЕ%20УПРАВЛІННЯ%20ПІДПРИЄМСТВОМ.pdf> (дата звернення: 22.02.25).
3. Стратегічне управління: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Уклад.: В.О. Могилко, І.А. Дмитрієв, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, І.Ю. Шевченко, О.А. Яценко. Х.: ХНАДУ, 2016. 252 с.
4. Таран-Лала О. М., Сухорук К. В. Особливості стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/296> (дата звернення: 22.02.25).

Катеріне Естефанія Паредес Гавіланес – аспірантка факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Katerine Estefania Paredes Gavilanes – postgraduate student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Науковий керівник: Краєвська Алла Станіславівна, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. kraevska@vntu.edu.ua

Kraievska Alla Stanislavivna – Candidate of Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine, kraevska@vntu.edu.ua